

Yıl: 13 Sayı: 47 2003/3

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından üç ayda bir yayınlanır.
Mimarlar Odası İzmir Şubesi Üyelerine ücretsiz gönderilir.

Yayınlayan
Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına
Yayın Komitesi

Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Nilüfer Çınarlı

Yayın Sekreteri
Işık Yılmaz

Grafik Tasarım
Ömer Can Bozkurt

Yayın Komitesi
T. Didem Akyol Altun
Burak Altınışık
Tamer Başbuğ
Nilüfer Çınarlı
Şeniz Ergeçgil Çıkış
Ebru Türkdamar Diktaş
Erdal Onur Diktaş
Özgür Dinçer
Galip Ergeneci
Zehra Akdemir Ersoy
Özen Eyüce
Hikmet Gökmen
Eser Gültekin
Fatma Gündoğan
Güngör Kaftancı
Emel Kayın
Sevgi Molva
Dürrin Süer
Hasan Topal
Gürhan Tümer
Işık Yılmaz

Yayın Yeri
1456 Sokak No: 8/10 Alsancak -İZMİR
Tel: (232) 421 89 95 - 422 26 61 Fax: 463 52 12
e-posta: egemim@izmimod.org.tr
web : http://www.izmimod.org.tr

Akhisar Temsilciliği	: (236) 414 86 50
Aydın Temsilciliği	: (256) 213 45 33
Bodrum Temsilciliği	: (252) 316 02 85
Datça Temsilciliği	: (252) 712 29 99
Didim Temsilciliği	: (256) 811 25 29
Fethiye Temsilciliği	: (252) 612 23 71
Kuşadası Temsilciliği	: (256) 612 00 91
Manisa Temsilciliği	: (236) 232 68 07
Marmaris Temsilciliği	: (252) 412 11 05
Milas Temsilciliği	: (252) 512 22 87
Muğla Temsilciliği	: (252) 214 03 08
Nazilli Temsilciliği	: (256) 313 85 06
Ortaca Temsilciliği	: (252) 282 65 11
Ödemiş Temsilciliği	: (232) 545 73 73
Salihli Temsilciliği	: (236) 715 08 23
Söke Temsilciliği	: (256) 512 16 17
Uşak Temsilciliği	: (276) 212 29 57
Alaşehir Oda Temsilcisi	: (236) 654 50 18
Aliağa Oda Temsilcisi	: (232) 616 73 63
Bergama Oda Temsilcisi	: (232) 631 38 60
Dikili Oda Temsilcisi	: (232) 671 81 06
Menemen Oda Temsilcisi	: (232) 832 69 67
Selçuk Oda Temsilcisi	: (232) 892 67 17
Tire Oda Temsilcisi	: (232) 511 17 66
Torbalı Oda Temsilcisi	: (232) 856 22 83
Turgutlu Oda Temsilcisi	: (236) 314 83 36
Urla Oda Temsilcisi	: (232) 483 44 06

Yayın Koordinatörü
Sedat Acar

Reklam Yöneticisi
Zafer Gür

Teknik Hizmetler, Reklâm Pazarlama ve Basım Dağıtım
Yapı-Endüstri Merkezi
Cumhuriyet Cad. 337-339/5
Harbiye 80230 İstanbul
Tel : (212) 230 93 14 - 230 29 19
Faks : (212) 248 48 14
e-mail : yayinpazarlama@yem.net
web : www.yem.net

Baskı
Ali Rıza Baskan Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.
Yenibosna, Değirmenbahçe Cad. No:59
Bahçelievler 34530 İstanbul

Baskı tarihi: Ekim 2003

Yayın Koşulları

• Gönderilecek yazılar 6-7 daktilo sayfasından uzun olmamalıdır. • Yazılarda 200 kelimeye kadar bir özet bulunmalıdır. Özetlerin İngilizce olması yeğlenir • Görsel malzeme, teknik işlemlere uygun fotoğraf, dia, aydıngere çini mürekkebiyle çizilmiş olmalıdır. • Çizimler 1/2 oranında küçüldüklerinde okunabilir olmalı; görsel malzemeler yazı ile birlikte gönderilmelidir • Yayın Kurulu, gönderilen yazıları basmaya ya da basmamaya karar verir, sonuç yazara mektupla iletilir. • Yazıdaki görüşler yazara aittir. Yayın komitesini bağlamaz. • Basılan çeviri yazılara ait her türlü sorumluluk yazarına aittir. • Yazı ve fotoğraflar için kaynak gösterilmesi zorunludur. • Yazılar iade edilmez.

İÇİNDEKİLER

Başyazı 2

Haberler 3

Dosya

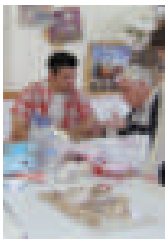
Mimarlık Eğitiminde Tasarım Stüdyolarına Farklı Yaklaşımlar 4

Dosya Editörleri: Hikmet GÖKMEN, Dürrin SÜER

Hikmet GÖKMEN, Dürrin SÜER — **Mimari Tasarım Stüdyosunun Elemanları** 6

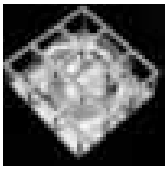
Beril ÖZMEN MAYER, Üstün ALSAÇ — **Tasarıma Esnek Bir Yaklaşım** 8

Neslihan TÜRKÜN DOSTOĞLU — **Mimarlık Eğitiminde İlk Yıl Mimari Tasarım Stüdyosu Uludağ Üniversitesi Örneği** 15

Berrin F. GÜR — **9 Kare Grid Problemi: Deneysel Bir Çalışma** 20

Orcan GÜNDÜZ, Emel KAYIN, Nezihat KÖŞKLÜK — **"Yer, Bağlam: İzmir" Temalı Mimari Stüdyo Çalışmalarındaki Arayışlar** 24

Orhan HACIHASANOĞLU, Işıl HACIHASANOĞLU, Ömer EREM — **Tasarım Stüdyosundaki Amaçlar** 29

Gökçe KETİZMEN — **Mimari Tasarım Stüdyosunda Çalışma Yöntemleri: Anadolu Üniversitesi Mimarlık Böl. Örneği** 32

Sercan ÖZGENCİL YILDIRIM — **Mimari Tasarım Sürecinin Problematikleri** 35

Şengül ÖYMEN GÜR — **Stüdyo Hocalığının 14 Altın Kuralı** 41

Görüş

Orcan GÜNDÜZ — **Bir "Yaz" Yazısı** 43

Yapı Tanıtım

Arkas Yönetim Binası 44
Mimari Proje: Ahmet YAĞCIOĞLU, Mehmet YAĞCIOĞLU, Uğur DOĞANCI, Metin BARAN

M. Burak ALTINIŞIK, Erdal Onur DİKTAŞ — **Arkas Yönetim Binası Üzerine Bir Okuma** 45

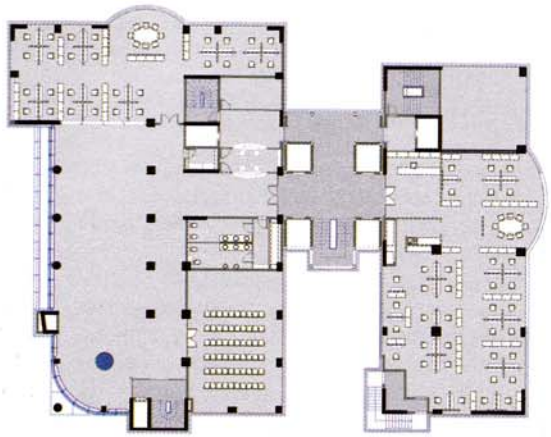
Mamaris'te Bir Yapı 48
Mimari Proje: Sevgi MOLVA

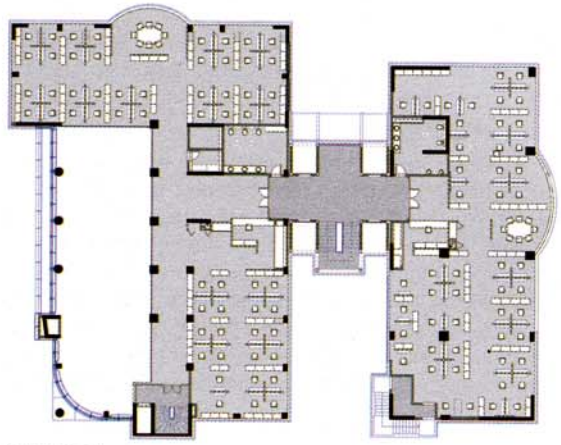
Liman (Kuzey) Cephesi

Zemin Kat Planı (Otopark, Ordino, Servisler)

Beşinci Kat Planı (Bekleme Salonu, Seminer Salonu, Ofisler)

Yedinci Kat Planı (Ofisler)

M.Burak ALTINIŞIK, Yük. Mimar, Ar. Gör.,
Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi,
Mimarlık Bölümü

Erdal Onur DİKTAŞ, Yük. Mimar, Ar. Gör.,
Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi,
Şehir Bölge Planlama Bölümü

Arkas Yönetim Binası Üzerine Bir Okuma

İzmir Liman Bölgesi, İzmir kentinin geliştirilmesi düşünülen uluslararası statüsü içinde çağdaş bir kent imgesini oluşturacak şekilde, kent bütününe örnek olması arzusuyla yeniden ele alınmak istenilen önemli bir alanı kapsar. İkibinbir yılı sonunda gerçekleştirilen İzmir Liman Arkası Bölgesi Uluslararası Kentsel Tasarımı Fikir Yarışması da bu isteklerin somutlaşması yolunda önemli adımlardan biri olmuştur.

Yarışmadan da anımsanacağı gibi gelecekte bölgede, havagazı ve elektrik santralleri ile Sümerbank gibi kimi tesislerinin endüstriyel arkeolojik alanlar olarak değerlendirilip, bölgedeki rekreatif faaliyetlerin bir parçası olacak şekilde korunması; limanın aktif sanayi işlevinin ve kimliğinin değiştirilmesi ve İzmirlilerin denizle ilişki kurduğu sahil şeridi miktarının artırılması; yüksek nitelikli yapılaşmış iş alanları oluşturulması tasarlanmaktadır. Özellikle nitelikli iş alanlarının oluşturulması çerçevesinde halen Konak ve Alsancak bölgelerinde yoğun olarak bulunan işyerlerinin kent merkezinde yarattıkları basıncın, Bayraklı-Salhane aksında yerleşmesi öngörülen idari merkezle bağlantılı olarak geliştirilecek yeni iş alanı yoluyla hafifletilmesi, liman gerisinde oluşturulacak kent peyzajı içinde toplanması hedeflenmektedir.

Arkas Holding Yönetim Binası, mevcut durumda pekçok firmanın liman faaliyetleri nedeniyle konuşlandırdığı depo, makina, konteyner parkı veya küçük idari birimleriyle birlikte bu bölgenin kuzeydoğu ucunda ve Halkapınar Kavşağı yakınında yer almaktadır. Arkas Firması bindokuzyüzellilerden bu yana önce acenta olarak daha sonraları ise doğrudan, uluslararası nitelikte deniz taşımacılığı ve bunu destekleyen faaliyetlerde bulunmaktadır. Diğer pekçok firmanın idari merkezlerini finans ve prestij merkezi olarak gösterilen İstanbul'a taşımalarına karşın, Arkas'ın İzmir'de kalmayı seçmesi ve yatırımlarının büyük bir kısmını burada(n) gerçekleştirmeyi tercih etmesi firmanın bölge için önemini artırmaktadır.

Bununla birlikte firmanın içinde yer aldığı küresel bağlam finansal, hizmet kalitesi ve iletişimsel anlamda standartların da yüksek olmasına neden olmaktadır. Bu noktada gerek iç gerek dış iletişimde kullanılan ileri teknolojik araçlar ile desteklenen hızlı, yoğun ve büyük ölçekli sistemler firmanın sahip olduğu uluslararası niteliğin altını çizmekte, firmayı ve firmayı temsil eden yönetim binasının önemini bir kat daha

güçlendirirken aynı zamanda bu nitelikleri yapıyı incelemede üzerinde durulması gereken temel noktalara işaret etmektedir.

Öyle ki bu nitelikleri kurmak ve sürekliliğini sağlayabilmek işletimde ciddi bir rasyonalizasyonu gerekli kılar. Özellikle, rasyonelliğin günümüz göstergelerinden teknolojik "varlık"ların tasarım aşamasından sonuç aşamasına kadar yapının temel bileşenlerinden biri olarak ele alınması bu rasyonelliğe işaret etmektedir. Örneğin, elektronik ve dijital iletişim ağı, elektronik ve elektro-mekanik güvenlik kontrolü, bilgisayar otomasyonlu iklimlendirme sistemi gibi hizmet donatılarının gerektirdiği yatay ve düşey şaftlar, ana ünite hacimleri gibi mekânsal ya da yalıtım gibi kimi maddi niteliksel özellikler, yapının tektoniğine dolaylı ama bir o kadar da zorunlu dahil olan bu teknolojik "varlık"lar, artık yapının temel bileşenleridir. Teknolojik alt yapının böyle yüksek nitelikli kullanımı firmanın gerek ulusal, gerek uluslararası prestijine de katkı sağlayan, yapının hem kullanım hem de sembolik değerini artıran oldukça önemli bir unsur olmaktadır.

Yapının yakın çevre dokusunu oluşturan çeşitli otomobil servisleri, depolar gibi küçük işletme birimlerinin düşük nitelikteki mimarileri, belirleyici bir bağlam oluşturmamaktadır.

Bu durum da biçimlenme tercihleri açısından yapıya önemli bir serbestlik sağlamıştır ve firmanın sahip olduğu uluslararası kimliğe uygun düşecek biçimde yalın, rafine, kolay kavranabilen, küresel kabul görebilecek, yerele referans vermeyen bir mimari dilin kullanılmasına zemin hazırlamıştır.

Yapının biçimlenmesinde öncelikle ele alınan kriterlerin başında, firmanın da faaliyet odağı olan Liman'ın ve Körfez'in vistasıdır. Bir diğeri parselin çok yakınından geçen, Liman Caddesi'ni Halkapınar Kavşağı'na bağlayan yaklaşık altı buçuk metre yüksekliğindeki viyadüğün bu Liman vistasına olan perdeleme etkisidir.

Yapı, viyadüğün dolaylı ve imar durumunun dolaysız olarak koşullandırdığı üç kat yüksekliğindeki otopark bölümü üzerinde yükselen, farklı taban alanlarına ve saçak kotlarına sahip, çalışma ve hizmet alanlarını içeren iki büyük prizma ile bu prizmaları birbirine bağlayan ve ana giriş ile düşey sirkülasyonları barındıran, daha küçük tabanlı ancak daha yüksek bir prizmadan oluşmaktadır.

Zeminden kurulan, yaya görüşüne perspektif veren düşey yüzeylerin, cephelerin haricinde çatıya yüklenen işlevler nedeniyle çatı alanı da tasarımın ve yapının önemli bir parçası olmuştur. Özellikle yapıya havadan yaklaşılabilmesi, giriş alınabilmesi kentle kurulan ilişki kanallarını artırmakta ve çatıyı bir portale dönüştürerek yapıda ek bir cephe tanımlamaktadır. Ayrıca çatı katı, rekreatif amaçlı teras bahçe ve kafeterya ile iklimlendirme donanımının dış ünitelerinin yer aldığı havuzlar gibi kimi donatılarla, pek çok yan işlevi de üstlenen bir mekân haline getirilmiştir.

Kütlenin zeminden algılanan perspektifine geri dönersek, limana göre arkada kalan prizmanın temel çizgiler gösteren geometrisine zeminden verilen girişin tanımlanmasına yardımcı olan kısmi bombelenme haricinde müdahale edilmemesi tercih edilmiş; ana vistaya hakim olan öndeki prizmada ise kitleyi daha çekici kılacak bir takım hareketlendirmelere daha fazla gidilmiştir. Bunlar belirgin bir arkitektonik denge içinde geri çekme, boşaltma, süreklilik, tekrar, karşıtlık, eğrisel vurgular gibi tercihler olarak izlenmektedir.

Doğu yönündeki giriş cephesinde yer alan toplantı salonunu öne çıkaran yataydaki eğrilik, düşey ifade kazanarak aşağılara dökülürken arada yer alan şeffaf sirkülasyon kulesini boyutları ve niteliğiyle de iz olarak tekrar eder. Kulenin şeffaflığı, arka prizmanın dolu kenarı ile karşıtlanırken öndeki prizmanın reflekte-masif görüntüsü ile çoklu bir gerilim oluşur.

Liman'a bakan kuzey cephesinde, genel yüzey hattından beş kat yüksekliğince devam eden geri çekilme ve şeffaflaştırma, prizmalara hakim olan masiflik etkisini kırar. Kuzey ve batı cepheleri köşe birleşiminde cepheler arası sürekliliği sağlamak üzere, kuzey cephesinde yapılan geri çekme ve şeffaflaştırma tekrar edilir. Bu geri çekmede gerek yan yüzlerin dik açılı geometrisine karşıt eğrisel bir yüzey tercih edilerek yüzeysel, gerek köşede yer alan kolonun çıplak bırakılması ile de strüktürel bir

gerilim elde edilmiştir. En başta köşedeki eğrisellik olmak üzere cephelerdeki tüm eğrisel farklılaşmalar izleyici bakışının giydirme cephe üzerinde odaklanacağı bölgeleri vurgular.

Cephe kaplama malzemelerinin kullanım tercihleri ile de işlevsel farklılaşmalar vurgulanmıştır. Üç kat yüksekliğindeki otoparkın tamamen alüminyum paneller ile kaplanması masif baza etkisini güçlü bir biçimde sağlamıştır. Yapının geri kalanında çalışma mekânlarının yüzeyleri reflekte tercih edilmiştir. Cephe yüzeyi, bazadan belirgin bir kopuş olmadan ancak nitelik değiştirerek devam eder. Alt kısımda otopark olarak kullanılan insansız kısımda geçirimsiz olan yüzey, yukarıda insanlı çalışma mekânına geçildiğinde geçirimliliğe kavuşur. Ancak bu geçirimlilik çalışanların lehine olarak tek yönlüdür. Dışarıda(n) reflekte olan yüzeylerin tutunumsuzluğu, dış bakışları cephenin ve kütlenin odağında bulunan tamamen geçirimli bir yüzeye sahip galeriye yönlendirir.

Metalik masif baza yapıya genelde bir güçlülük duygusu kazandırmakla beraber bu güç bazı ana öğelerdeki vurgunun azalmasına da neden olmuştur. Yapının ana girişi , ana prizmalar arasında geride yer alan sirkülasyon kulesinin zeminde dışa ağız vermek üzere, yapının en dış yüzeyine yine şeffaf olarak uzamasıyla elde edilmiştir. Bu sırada geçirgenliği nedeniyle derinliği artmış ancak yüzey etkisi her iki yandaki opak ya da reflekte masifliğin yanında iyice azalmış kulenin bu zaafiyetinin de uzantısı olmuştur. Buna karşın yapının güney cephesindeki masif yüzey üzerinde düşeyde tariflenen eğriselliği sonlandıran geri çekmeyle elde edilmiş ikincil girişin etkisi ana girişe oranla çok daha güçlüdür.

Ana giriş, dış mekânın genişliğinin hemen ardından hem mekânsal boyutlar hem de güvenlik gereksinimleriyle oldukça kontrollü bir hacmi olarak karşımıza çıkar. Özellikle güvenlik prosedürlerinin, sıkı kontrol altına alınmış olma duygusunun yarattığı etki ile iki kat yüksekliğinde, yer yer ahşap yüzeylerle yumuşatılmış, oldukça büyük gemi maketleri ile firmanın çalışma alanına referanslar veren ve başka bir özgür olma halinde daha farklı kavranabilinecek bu mekânın algılama boyutunda bir daralma yaratılmaktadır. Bunu takiben düşey sirkülasyon elemanları da ilk üç ara kata temas etmeden, dokunmadan geçip gitmekte ve yapı ana holüne ulaşmaktadır. Sıkı güvenlik önlemleri eşliğinde girilen yapıda oluşturulan bu mekaniktüp geçiş, güvenlik konsepti etkisinin mekânsal vurgular aracılığıyla çok daha güçlenmesine ve ana hole kadar süren yolculuğun bir ritüele, törene dönüşmesine yardımcı olmakta, yolcuyu yukarıdaki buluşmaya hazırlamaktadır.

Buluşmanın asal mekânı, Liman ile güçlü bir görsellik kuran, üç kat yüksekliğindeki galeri boşluğudur. Bu hacim yapının ana prestij mekânı olarak öne çıkar. mekânın ana işlevi konuk kabulüdür. Bununla beraber ampirik deneyimleri bünyesinde aşkınlaştıran bir interfaz/ara yüzey görevi de görmektedir. Kabul esnasında misafirlerin izlenimlerinin manüpülasyonu yoluyla şirket kimliğini kavratan da bu mekândır. Bu manüpülasyonun bir bölümü, oldukça büyük bir çapa ve uskur, çeşitli gemi maketleri, resimler, büyük hacimli silindirik bir okyanus akvaryumu gibi firmanın ilgi alanlarının sembolik objeleri ile sağlanır. Bir bölümü ise mekânı oluşturan arkitektonik elemanlar ve bu elemanların bir araya gelişlerindeki yalınlık ile konukların dikkatlerinin bu objeler ve firmanın sergisinin en nadide parçası olan İzmir Körfezi'ne odaklatılması ile elde edilir. Bu da bu mekânın, bu geçirimli boşluğun, firmanın prestijini güçlendiren bir amplifikatör olarak kullanılışını göstermektedir.

Ana Giriş (Doğu) Cephesi

Güçlendirme yalnızca konuklar için değil firma çalışanları, özellikle de o yapıda çalışanlar için de geçerlidir. Açık büro sistemi içinde düzenlenmiş, bu nedenle olduklarından daha alçak algılanan bu katlar, galerinin büyüklüğüyle de desteklenen bir daralma duygusu verirler. Ancak galerinin önündeki açık körfez manzarası daralma etkisini olumlu yönde dengeler. Diğer yandan da konuklar için geçerli olan manüpülasyon araçları çalışanlar için de geçerli olur.

Galerinin dış yüzeyi yapının diğer yüzeylerinde hakim olan reflekte camlardan farklı olarak içeriden dışarısının algılanması yanında dışarıdan da içerideki bu prestij boşluğunun algılanması için tamamen geçirimli bırakılmıştır. Bu geçirimlilik aynalı, reflekte yüzeylerin kenti dışarıda tutan ve bakışları yanıtsız bırakan cephe kurgusunun tamamlandığı bilinçli olarak bırakılmış bir boşluk/aralık/şeffaflıktır.

Arkas Yönetim Binası, genel bir ifadeyle yenilik getirmekten çok mevcut olan kavrayışları belirgin bir mimarlık kalitesi içinde ele alan, işini iyi yapmayı seçen bir tutumun yansıması olarak ifade edilebilir. Pragmatik koşulların değişiklikler gösterdiği bir süreç içinde ortaya çıkan zorunluluklara ve çelişkili sorunsallara karşı bütünde bir kalite arayışı yapının bazı noktalarında çeşitli sorunlar ortaya çıkarmıştır. Düşey sirkülasyon kulesinin açıldığı bağlantı hollerinde mekânsal nötrlük ya da yeterli yönlendirmenin olmayışından dolayı geçici yön kaybı ve yönlenme tedirginliği ile karşılaşılmaktadır. Yapının mekânsal, hacimsel ve yüzeysel artikülasyonunda merkezi yeri olan ve sembolik değerlendirilmesinde prestij olgusuna işaret eden asal boşluğa, galeriye ulaşımın dolaylı oluşu, mekânsal anlamda daha doyurucu bir deneyime imkan vermesine engel teşkil eder.

Yapı üzerine yapılan bu okumanın ardından özetlemek gerekirse, gerek ele alış gerek üretim süreçleriyle ve mimari sonuç ürün bazında Arkas yönetim binası biçimlenme ve yapım nitelikleri ile bölgede ileriye dönük mimari arayışlarda jeneratörlerden biri olabilecek gibi görünmektedir. ◘